

Uchwała Nr XXV/220/06

Rady Gminy Sztabin

z dnia 3 marca 2006r.

w sprawie przyjęcia „Opisu planowanego do realizacji zadania pn. Remont budynku Regionalnej Izby Pamięci Ziemi Sztabińskiej i Gminnej Biblioteki wraz z parkiem wiejskim w Sztabinie”.

Na podstawie art. 18 ust. 2 pkt. 6 ustawy z dnia 8 marca 1990r. o samorządzie gminnym (Dz. U. z 2001r., Nr 142, poz. 1591, z 2002r., Nr 23, poz. 220, Nr 62, poz. 558, Nr 113, poz. 984, Nr 153, poz. 1271, Nr 214, poz. 1806, z 2003r., Nr 80, poz. 717, Nr 162, poz. 1568, z 2004r., Nr 102, poz. 1055, Nr 116, poz. 1203, Nr 214, poz. 1806, z 2005r., Nr 172, poz. 1441, Nr 175, poz. 1457) uchwała się, co następuje:

§ 1. Przyjmuje się Opis planowanego do realizacji zadania pn. „Remont budynku Regionalnej Izby Pamięci Ziemi Sztabińskiej i Gminnej Biblioteki wraz z parkiem wiejskim w Sztabinie” stanowiący załącznik do niniejszej uchwały.

§ 2. Wykonanie uchwały powierza się Wójtowi Gminy Sztabin.

§ 3. Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia.

Przewodniczący Rady Gminy

Stanisław Anuszkiewicz

**Załącznik do
uchwały Nr XXV/220/06
Rady Gminy Sztabin
z dnia 3 marca 2006r.**

PROGRAM OPERACYJNY:

SEKTOROWY PROGRAM OPERACYJNY : „Restrukturyzacja i modernizacja sektora żywnościowego oraz rozwój obszarów wiejskich 2004 -2006”

PRIORYTET: 2 – ZRÓWNOWAŻONY ROZWÓJ OBSZARÓW WIEJSKICH

DZIAŁANIE: 2.3 – ODNOWA WSI ORAZ ZACHOWANIE I OCHRONA DZIEDZICTWA KULTUROWEGO

TYTUŁ PROJEKTU: REMONT BUDYNKU REGIONALNEJ IZBY PAMIĘCI ZIEMI SZTABIŃSKIEJ I GMINNEJ BIBLIOTEKI WRAZ Z PARKIEM WIEJSKIM W SZTABINIE

BENEFICJENT: GMINA SZTABIN

OPIS PLANOWANEGO DO REALIZACJI ZADANIA

1. Charakterystyka miejscowości w której realizowany będzie projekt oraz planowane kierunki rozwoju.

Miejscowość **Sztabin** jest siedzibą Gminy Sztabin położonej w dolinie rzeki Biebrzy, na jej północnym brzegu, graniczącej z gminami Płaska, Augustów, Lipsk, Bargłów Kościelny, Suchowola, Dąbrowa Białostocka, Jaświły i Goniądz. Teren gminy zamieszkuje około 5650 osób w 39 sołectwach. Przez teren gminy przebiega linia kolejowa Suwałki – Białystok, oraz droga krajowa Nr 8 Gr. Państwa – Suwałki – Białystok – Warszawa – Wrocław.

Tereny obecnej Gminy Sztabin, określane często mianem Ziemi Sztabińskiej, mają swoją ciekawą i bogatą historię.

W odległych czasach mieszkali tu Jaćwingowie i ludy pokrewne Litwinom, Łotyszom i Prusom. Od 1506 r. z nadania króla Aleksandra Jagiellończyka tereny położone nad rzekami Biebrzą i Lebedzianką przeszły we władanie możnego rodu Chreptowiczów. Wieś Sztabin założył Adam Chreptowicz przed 1598 rokiem, przy przeprawie rzecznej, na trakcie z Augustowa do Knyszyna. Na początku istnienia przez ponad półtora wieku nosiła ona nazwę Osinki. Była to niewielka osada w której np. w 1667 r. mieszkało zaledwie 4 mieszczan nie licząc chłopów. Nazwa **Sztabin** została wprowadzona około 1760 roku przez Joachima Chreptowicza, kanclerza Wielkiego Księstwa Litewskiego. Wyznaczył on wówczas istniejący do dziś rynek i sieć ulic i znacznie rozbudował wieś. Osada stała się głównym centrum handlowym dóbr krasnoborskich (Chreptowiczów, a później Brzostowskich). Pod koniec XVIII wieku zaczęła przekształcać się w ośrodek miejski. W 1800 r. Sztabin liczył już 272 mieszkańców (w tym około 60 Żydów) i 55 domów. W 1799 r. z powodu złego stanu technicznego zamknięto drewniany kościół wybudowany w 1780 r. W 1804 roku wybudowano nowy kościół z fundacji Ewy Brzostowskiej, córki Joachima Chreptowicza.

Największy rozwój gospodarczy przypada na okres istnienia tzw. „Rzeczpospolitej Sztabińskiej” tj. na lata 1820-1854, kiedy to hrabia Karol Brzostowski, wnuk Joachima Chreptowicza – Kanclerza Wielkiego Księstwa Litewskiego, przeprowadził w dobrach sztabińskich szereg reform społeczno – gospodarczych i zniósł pańszczyznę. Założył kasy, szkoły z obowiązkiem nauczania, szpital, wybudował huty żelaza i szkła, cegielnię, tartak, gorzelnię, unowocześnił rolnictwo (wprowadził plodozmian i nowe narzędzia), fabrykę wyrobów żeliwnych (wybudował piec do przetapiania rudy darniowej), doprowadzając upadający majątek do rozkwitu. Wprowadził również kodeks karny, założył kasę oszczędnościową i pożyczkową W Sztabinie został też uruchomiony pierwszy w Królestwie Polskim telefon i telegraf. Dzięki jego zaangażowaniu, zbudowano także przystań na

Biebrzy. Po śmierci hrabiego w 1854 r. jego dobra, zgodnie z jego wolą, przekazano chłopom pod warunkiem wspólnego gospodarowania. Rząd carski testament unieważnił, a „Rzeczpospolita Sztabińska” przestała istnieć a sam Sztabin powoli tracił na znaczeniu i w 1897 roku został pozbawiony praw miejskich. Jednak jeszcze w roku 1895 powstała samodzielna parafia Sztabin. Pierwszy i kolejne kościoły były drewniane, ale w latach 1905-1910 wzniesiono ze środków finansowych założonej po upadku Rzeczpospolitej Sztabińskiej Fundacji Sztabińskiej, obecną murowaną świątynię w stylu neogotyckim z dwiema strzelistymi wieżami, z których wyższa ma wysokość 45 m.

O bardzo znacznym rozwoju Sztabina w okresie istnienia „Rzeczpospolitej Sztabińskiej” świadczyć może chociażby fakt, iż w 1891 roku ówczesne miasto liczyło 1420 mieszkańców i 129 domów. Niestety po I wojnie światowej liczba mieszkańców znacznie się zmniejszyła i w 1921 roku Sztabin liczył już tylko około 500 mieszkańców i 83 domy. Po roku 1918 roku sytuacja gospodarcza powiatu augustowskiego, a wraz z nim i Sztabina uległa nieznacznej poprawie. Powiat położony był wówczas w centrum terytorium Rzeczypospolitej. Ułatwiało to komunikację z innymi regionami. Od 1928 r. rozpoczęto budowę drogi Sztabin – Augustów, a w latach 1933 – 1934 wybudowano całą drogę Białystok – Korycin – Sztabin – Augustów. Rozwój regionu możliwy był głównie dzięki eksploatacji Puszczy Augustowskiej oraz rozwojowi turystyki i miasta Augustów.

Dobra i majątek po Rzeczpospolitej Sztabińskiej przeszły we władanie i nadzór Fundacji Sztabińskiej, która do II wojny światowej miała kilku administratorów. Fundusz gminny po odzyskaniu go z Rosji w 1918 r. wynosił 663 000 rubli. Za pieniądze te w okresie międzywojennym wybudowano m.in. szkoły w Sztabinie, Kryłatce, Sosnowie i Krasnoborkach, odbudowano kościół w Sztabinie, zorganizowano w Sztabinie oddział pocztowo – telegraficzny, a także prowadzono prace melioracyjne na terenie gminy. W 1919 r. odbyły się pierwsze wybory wójta oraz rady gminnej w Sztabinie. Pod jej zarząd przeszły rachunki, gotówka, weksle majątku Fundacji. Największym dobrem Fundacji były okoliczne lasy. Drewno z lasów sprzedawano na licytacji w Sztabinie. Gmina poczyniła wówczas spore oszczędności, które wydatkowano np. na odbudowę budynku gminnego zniszczonego podczas wojny, zapłacono podatki, spłacono wszelkie długi. Niestety wskutek donosów, oskarżeń i niezadowolenia pewnych osób gmina straciła swe szerokie kompetencje w zarządzaniu majątkiem Fundacji. Od 1925 r. gmina utraciła możliwość zarządzania lasami, które przeszły pod nadzór starostwa. W 1930 r. Ministerstwo Spraw Wewnętrznych wyznaczyło administratora, który przejął pieczę nad Fundacją. Do wybuchu II wojny światowej ze środków Fundacji w dalszym ciągu budowano nowe obiekty publiczne oraz remontowano stare budynki. W czasie II wojny światowej lasami funduszowymi formalnie zarządzała gmina, lecz podlegały one w zasadzie władzom okupacyjnym. Po wojnie w latach 1945-1949 Fundacja była własnością gminy, a w 1949 r. wszystko zostało upaństwowione. W 40-leciu powojennym Sztabin przypominał jedną z wielu gminnych miejscowości w naszym regionie. Brak jakiegokolwiek przemysłu, powodował iż jedyną gałęzią gospodarki w gminie było rolnictwo. W Sztabinie powstały ośrodki wspomagania i obsługi rolnictwa takie jak: Gminna Spółdzielnia „Samopomoc Chłopska”, Rolnicza Spółdzielnia Produkcyjna, Spółdzielnia Usług Rolniczych. Głównie mieszkańcy Sztabina, ale również i mieszkańcy innych wsi mieli w tych instytucjach swoje miejsca pracy. W latach 70-tych i 80-tych ubiegłego wieku pracowało w tych zakładach kilkaset osób. Wtedy to w Sztabinie rozbudowano szkołę podstawową, wybudowano gminny ośrodek zdrowia, piekarnię, rozlewnię wód gazowanych, a w Rolniczej Spółdzielni Produkcyjnej wytwarzano na szeroką skalę mieszanki i pasze dla zwierząt. Spółdzielnia Kółek Rolniczych wykonywała

znaczących mieszkańców i paszce dla zwierząt. Społeczniemi robotnikami wykonywała wszelkiego rodzaju usługi dla rolników. Wraz z przemianami ustrojowymi większość z tych zakładów upadła, a obiekty zostały sprzedane osobom prywatnym, które z kolei w większym lub mniejszym stopniu przystosowały do swojej działalności gospodarczej.

Dzisiejszy **Sztabin** jest siedzibą gminy o powierzchni 361,80 km². Gmina ma charakter typowo rolniczo- użytki rolne zajmują powierzchnię ok. 16,5 tys. ha, co stanowi 45,6% powierzchni gminy. Ponad 14,5 tys. ha, co stanowi około 40% powierzchni gminy zajmują lasy, które są pozostałością po dawnych kompleksach Puszczy Krasnybór i Jaminy oraz po części Puszczy Augustowskiej. Teren gminy obejmuje w dużej części tereny o wysokich walorach przyrodniczych i krajobrazowych. Około 25 % powierzchni gminy znajduje się Biebrzańskim Parku Narodowym, bądź w jego otulinie. Dużą część powierzchni gminy zajmują Obszary Chronionego Krajobrazu „Dolina Biebrzy” oraz „Puszcza i Jeziora Augustowskie” oraz chronione obszary NATURA 2000 Doliny Biebrzy i Puszczy Augustowskiej. Przez teren gminy przepływa Kanał Augustowski ze śluzą w Dębowie, a w kompleksach leśnych Puszczy Augustowskiej znajdują się dwa rezerваты przyrody Kozi Rynek i Glinki, które chronią unikalną roślinność puszczy. Gmina Sztabin posiada więc duże walory turystyczne i przyrodnicze, czyste powietrze i nieskażone środowisko naturalne. Biebrzańskie bagna, które zawsze były utrapieniem dla rolników, dziś są powodem do dumy. Naturalne bagna, rozlewiska i torfowiska uznane są za unikatowy teren w skali Europy. Z minionych wieków pozostało na terenie gminy wiele obiektów kulturowych, z których duża część wpisana jest do rejestru zabytków. Są to m.in. w Sztabinie Kościół Parafialny pw. Św. Jakuba z 1910 r., w Jaminach Zespół Kościoła parafialnego pw. Św. Mateusza z 1780 r. (przeniesiony z Augustowa w 1849 r.) obejmujący drewniany kościół, cztery kapliczki i mur z bramami, w Krasnymborze Kościół Parafialny pw. Zwiastowania NMP wybudowany w latach 1584-1589 i Kaplica pw. Św Rocha z końca XVIII w, a w Cisowie Zespół Dworski wybudowany w 1835 r. w którym żył i pracował hrabia Karol Brzostowski. Poza tymi obiektami jest również wiele innych wpisanych do rejestru zabytków oraz innych obiektów kulturowych, takich jak kapliczki przydrożne, domy drewniane z końca XIX i początku XX wieku, wiele stanowisk archeologicznych. Ponadto w różnych miejscach Gminy Sztabin można napotkać upamiętnione miejsca walki i męczeństwa ludności polskiej. Do najważniejszych należą: mogiła powstańców z oddziału „Wawra” z 1863 r. na Kozim Rynku, pomnik na cmentarzu w Krasnymborze upamiętniający walki z okresu powstania styczniowego, mogiły i pomniki upamiętniające miejsca egzekucji miejscowej ludności w okresie II wojny światowej w Jaminach, Lesie Sztabińskim w okolicach wsi Krylatka.

Przez teren Gminy Sztabin przebiega wiele szlaków turystycznych. Są to szlaki kajakowe po Biebrzy, szlaki piesze, konne i rowerowe m.in. szlak rowerowy Karola Brzostowskiego utworzony w ubiegłym roku w ramach Zintegrowanej Sieci Tras Rowerowych Suwalszczyzny – Baltic Sea Cycling.

Ośrodkiem życia kulturalnego w Gminie Sztabin jest *Gminny Ośrodek Kultury w Sztabinie* organizujący szereg imprez artystycznych, koncertów. Ważną rolę w propagowaniu wiedzy o historii, dziedzictwie kulturowym i walorach przyrodniczych spełnia *Towarzystwo Przyjaciół Ziemi Sztabińskiej im. Karola Brzostowskiego* założone w 1979 roku. Przy Towarzystwie w roku 2003 została utworzona Izba Regionalna Ziemi Sztabińskiej im. Romana Gębicza.

Od 9 lat w Sztabinie ukazuje się miesięcznik informacyjny Gminy Sztabin pt.: *Nasz Sztabiński Dom*. Jest to czasopismo wydawane przez Urząd Gminy Sztabin. Publikowane są

w nim artykuły o tematyce historycznej, relacje z wydarzeń kulturalnych, informacje i komentarze o działalności urzędu gminy, relacje ze spraw nurtujących społeczność lokalną.

W Sztabinie mieszka obecnie 1029 mieszkańców w 252 gospodarstwach domowych. Znaczna większość mieszkańców Sztabina utrzymuje się z pracy poza rolnictwem. Pracują w utworzonych po zmianach ustrojowych prywatnych zakładach pracy, sklepach, szkołach i innych instytucjach.

Miejscowość Sztabin leży na skrzyżowaniu drogi krajowej nr 8 Białystok- Suwałki – gr. państwa z drogą powiatową Lipsk – Sztabin – Mogilnice. W odległości około 0,5 km od centrum Sztabina przepływa Biebrza, dlatego też część miejscowości gminnej położona po zachodniej stronie drogi krajowej (ulicy Augustowskiej i Placu Karola Brzostowskiego) znajduje się w otulinie Biebrzańskiego Parku Narodowego, a granica parku ścisłego przebiega tuż obok niektórych zabudowań. Także znaczna powierzchnia części Sztabina położona jest w obszarze chronionego krajobrazu oraz w obszarze „Natura 2000”. Sztabin posiada 12 ulic zlokalizowanych po obu stronach głównej ulicy Sztabina, ulicy Augustowskiej. Cała miejscowość od wielu lat wyposażona jest w sieć wodociągową, a od 1996 roku także w sieć kanalizacyjną podłączoną do gminnej oczyszczalni ścieków komunalnych. Główne ulice Sztabina posiadają nawierzchnię utwardzoną i posiadają chodniki. Tylko kilka ulic utworzonych w ostatnich latach na skutek rozwoju gospodarczego miejscowości, posiada jeszcze nawierzchnię gruntową. Przez kilka ostatnich lat działania lokalnego samorządu były ukierunkowane głównie na wybudowaniu we wszystkich wsiach Gminy Sztabin sieci wodociągowej, dlatego też jedyną większą inwestycją w Sztabinie w ostatnich latach była budowa w latach 1995-96 oczyszczalni ścieków i kanalizacji sanitarnej. Ze środków finansowych unijnego programu przedakcesyjnego SAPARD udało się w 2003 roku wybudować część ulicy Polnej w Sztabinie. Większość istniejącej infrastruktury technicznej (ulice, sieć wodociągowa) na skutek wieloletniej eksploatacji wymagają pilnej modernizacji, dlatego też gmina szuka różnych źródeł dofinansowania planowanych przedsięwzięć.

Sztabin posiada duży potencjał sprzyjający rozwojowi różnych sektorów gospodarczych, m. in. przemysłu nieuciążliwego dla środowiska, rolnictwa, leśnictwa oraz turystyki i wypoczynku. Rozwój różnorodnych dziedzin gospodarczych powiązany jest z infrastrukturą techniczną. Trasa stanowiąca główne połączenie miast powiatowych i wojewódzkich - droga krajowa Nr 8 obciążona jest ruchem ciężarowym międzynarodowym od przejścia granicznego w Budzisku w kierunku Białegostoku. Czynniki sprzyjające rozwojowi przemysłu to:

- możliwość oparcia przetwórstwa przemysłowego na miejscowych surowcach, głównie rolnych i leśnych,

- możliwości zbytu w ruchu granicznym i turystycznym oraz eksporcie na rynki wschodnie,
- duża rezerwa siły roboczej,

Ograniczenia rozwoju przemysłu to:

- niedostatecznie rozwinięta infrastruktura społeczna i techniczna,

- brak środków finansowych na inwestycje przemysłowe,

- ze względu na duże obszary podlegające ochronie prawnej rodzaj gałęzi przemysłu jest ograniczony, może być rozwijana działalność nieuciążliwa dla środowiska, ludzi i ich mienia.

Turystyka i wypoczynek w Sztabinie mają również odpowiednie warunki do rozwoju, głównie na bazie dużych kompleksów leśnych, nizinnych dolin rzecznych, bariery i

głównie na bazie urządzeń kompleksów leśnych, maziarnych, domów rekreacyjnych, bagien i czystego pod względem sanitarnym środowiska.

Czynnikami sprzyjającymi rozwojowi turystyki i wypoczynku są:

atrakcyjne warunki krajobrazowe, przyrodnicze i kulturowe do rozwoju turystyki przyrodniczej, kulturowo – etnicznej, kwalifikowanej, agroturystyki, turystyki międzynarodowej i wypoczynku w ekosystemach leśnych i łąkowych,

położenie gminy w obszarze Zielonych Płuc Polski, w projektowanym transgranicznym obszarze chronionym „Trzy Puszcze” oraz częściowo na obszarze Biebrzańskiego Parku Narodowego, w projektowanym parku kulturowym Kanału Augustowskiego,

możliwość rozwoju turystyki edukacyjnej o charakterze międzynarodowym, turystyki kwalifikowanej wodnej, ziołolecznictwa,

dość wysoki stopień lesistości,

rezerwa siły roboczej, która może znaleźć zatrudnienie w obsłudze ruchu turystycznego.

Natomiast barierami i czynnikami powodującymi ograniczenia w rozwoju tej dziedziny gospodarki jest brak wystarczającej bazy turystyczno – wypoczynkowej, brak nakładów finansowych na inwestycje, niedostateczny rozwój agroturystyki oraz niedostateczne przystosowanie układu komunikacyjnego do ruchu turystycznego.

W Sztabinie znajdują się wszystkie główne obiektu użyteczności publicznej takie jak: Urząd Gminy Sztabin, Zespół Szkół Samorządowych do którego uczęszcza 450 uczniów, Niepubliczny Zakład Opieki Zdrowotnej, Urząd Pocztowy, Posterunek Policji, oddział Banku Spółdzielczego w Augustowie , Gminny Ośrodek Kultury, Gminna Biblioteka Publiczna,. Ponadto w ostatnim dziesięcioleciu powstała duża sieć sklepów spożywczych, przemysłowych i związanych z obsługą rolnictwa, lokalnych zakładów przemysłowych i usługowych, warsztatów (zakład masarski, zakłady ślusarskie, stolarskie, tartaki, warsztaty samochodowe, punkty napraw artykułów gospodarstwa domowego , zakład pogrzebowy, apteka, lecznice zwierząt, całodobowa stacja paliw, punkty sprzedaży maszyn rolniczych, materiałów budowlanych itp.). W większości działalność gospodarcza Sztabina ukierunkowana jest na zaspokajanie potrzeb mieszkańców Gminy Sztabin, zatrudnionych w większości w rolnictwie.

Poprawa warunków życia mieszkańców Sztabina uzależniona jest od:

Zwiększenia zasobów mieszkaniowych;

Utrzymywania w należyтым stanie, przeprowadzania remontów i modernizacji zasobów istniejących;

Poprawy standardu mieszkaniowego poprzez rozgęszczenie, oraz budowę nowych mieszkań dla ludności nierolniczej;

Stworzenia warunków dla lepszego wykorzystania istniejącej infrastruktury inżynierskiej, poprzez jej racjonalną rozbudowę i modernizację.

Poprawy warunków obsługi ludności, dostępności czasowej do usług, lepszego powiązania obiektów usługowych z terenami zamieszkiwania, dostosowania programu usług do potrzeb;

Modernizacji i rozbudowy istniejących placówek oświatowych,

Uporządkowania istniejącego zagospodarowania turystycznego pod względem standardu i pełnionych funkcji oraz wymogów ochrony środowiska;

Modernizacji istniejącej bazy turystycznej, zmierzającej do podniesienia standardu użytkowania i wzbogacenia oferowanych usług turystycznych;

Zagospodarowania obszarów wzdłuż tras turystycznych oraz baz dla turystyki kwalifikowanej wędrówkowej, szczególnie na obszarach chronionych lub w ich

sąsiedztwie;

Koncentracji turystyki pobytowej w istniejących i potencjalnych kwaterach agroturystycznych;

Wspierania rozwoju małych obiektów turystycznych, stwarzających szanse na wydłużenie sezonu wypoczynkowego oraz rozwoju usług agroturystycznych;

Poprawa warunków życia w Sztabinie uwarunkowana jest również aktywnością gospodarczą samych mieszkańców.

2. Opis planowanego przedsięwzięcia.

Planowane do realizacji przedsięwzięcie polegać będzie na:

1. przeprowadzeniu remontu budynku gminnego w Sztabinie zlokalizowanego na Placu Karola Brzostowskiego w Sztabinie, w którym mieszczą się Regionalna Izba Pamięci im. Romana Gębicza, Gminna Biblioteka Publiczna oraz Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych
2. zagospodarowaniu terenu parku wiejskiego położonego na Placu Karola Brzostowskiego w Sztabinie.

Realizacja tych przedsięwzięć jest jednym z etapów rozwoju turystycznego i kulturowego Sztabina. Z chwilą utworzenia Biebrzańskiego Parku Narodowego, Sztabin stał się jednym z głównych miejsc wypoczynku na szlakach turystycznych. Realizacja projektu znacznie oddziaływać będzie na ruch turystyczny na terenie Sztabina, gdyż Plac Karola Brzostowskiego położony jest w odległości ok. 0,5 km od istniejącej plaży i przystani kajakowej nad rzeką Biebrzą. Corocznie w okresie wiosenno -letnim, ale również i zimą, Sztabin jest odwiedzany przez około 4000 turystów. Zakłada się ponadto, iż realizacja projekt wpłynie na rozwój gospodarczy Sztabina, przez co powstaną się warunki do wzrostu zatrudnienia. Przystań nad Biebrzą w Sztabinie jest jednym z najważniejszych punktów noclegowych na szlaku kajakowym Lipsk – Osowiec – Wizna. Wielu turystów tu właśnie rozpoczyna swoje wędrówki po parku i tu zaopatruje się w żywność i inne przedmioty niezbędne w trakcie podróży po trudnodostępnych mokradłach. Gmina Sztabin ma ambicję stać się gminą prawdziwie turystyczną i odskocznią dla turystów przebywających na Pojezierzu Augustowskim. Gmina chce stworzyć jak najlepsze warunki do rozwoju tej dziedziny gospodarki i chce zachęcić do jak najczęstszego odwiedzania i poznawania dziedzictwa kulturowego gminy przez turystów z kraju i z zagranicy.

Projekt realizowany będzie w najstarszej części Sztabina. To tu właśnie powstały pierwsze budynki osady Osinki założonej przez Adam Chreptowicza pod koniec XVI w. Wyznaczył on wówczas istniejący do dziś rynek – obecnie Plac K. Brzostowskiego. Obecny kształt parku wiejskiego został ustalony na przełomie lat 60-tych i 70-tych poprzedniego wieku. Wokół parku wiejskiego przez wiele lat zlokalizowane były najważniejsze obiekty i instytucje Sztabina i gminy. W budynku gminnym przewidzianym do remontu w ramach projektu od chwili wybudowania go około 1915 r. do połowy lat 80 –tych swoją siedzibę miał Urząd Gminy Sztabin. Po drugiej stronie placu swoją siedzibę miało biuro Gminnej Spółdzielni „Samopomoc Chłopska” wraz ze sklepem z artykułami i narzędziami do produkcji rolnej. Obok tego budynku znajdowała się restauracja „Słoneczna”. Oprócz tych budynków były również: sklep monopolowy, sklep odzieżowy, Ośrodek Zdrowia, punkt naprawy sprzętu rtv. Tuż obok przy wlocie w ul. Rybacką swoją siedzibę do dnia dzisiejszego ma Posterunek Policji. Najbardziej okazałym i najstarszym obiektem zlokalizowanym przy Placu Karola

Brzostowskiego jest oczywiście Kościół Parafialny pw. św. Jakuba wzniesiony na początku XX wieku.

Przemiany jakie dokonały się w kraju w ciągu ostatnich 17-lat spowodowały, iż centrum biurowe i handlowo – usługowe przeniosło się w inną część Sztabina. Budynek Urzędu Gminy znajduje się przy wylocie ze Sztabina w kierunku Augustowa, GS „SCh” przestała istnieć, a biuro przeszło w ręce prywatne. W starej restauracji znajduje się obecnie jeden ze sklepów sieci „Lewiatan”, pozostałe obiekty usługowe przestały funkcjonować i pełnią funkcję budynków mieszkalnych. Całe życie gospodarcze przeniosło się w okolice istniejącego przystanku PKS, na ulicę Polną, Kościuszkę i Augustowską. I tylko zbierający się na placu przykościelnym mieszkańcy parafii Sztabin przypominają, że życie toczyło się tu bardziej intensywnie. Z minionego okresu na Placu Karola Brzostowskiego pozostał Kościół parafialny, tablica upamiętniająca zdobycie posterunku żandarmerii hitlerowskiej w dniu 1 maja 1943 r przez żołnierzy VIII-uderzeniowego batalionu kadrowego Armii Krajowej, coraz bardziej podupadający park wiejski z ustawionym w jego centrum pomnikiem z nazwiskami siedmiu osób które zginęły w okolicach Sztabina w latach 1945-49 i właśnie stary budynek Urzędu Gminy Sztabin.

Od chwili przeniesienia siedziby Gminy Sztabin, w budynku tym funkcjonowały biblioteka publiczna oraz różne instytucje. Przez kilka lat znajdował się tu Wielofunkcyjny Ośrodek Kultury, później Zakład Gospodarki Komunalnej w Sztabinie. Brak jakichkolwiek remontów spowodował, iż i ten budynek stracił swą świetność i stał się szarym zwykłym obiektem. Pożar jaki wybuchł kilkanaście lat temu na poddaszu omal nie doprowadził do zniszczenia całego budynku. Na szczęście tylko znacznemu zniszczeniu uległa więźba dachowa i pokrycie z eternitu. Budynek od kilkunastu lat pokryty jest zwykłą blachą ocynkowaną, co niestety w żadnym stopniu nie podkreśla jego walorów architektonicznych. Dopiero w ostatnich latach poczyniono niewielkie roboty remontowe wewnątrz budynku, które miały jednak tylko sprawić, aby funkcjonowanie biblioteki odpowiadało jakimkolwiek standardom. Na poddaszu budynku od kilku lat swą siedzibę ma Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych i Klub Abstynenta „Biebrza”, a w wolnych na parterze pomieszczeniach rozpoczęło na szerszą skalę swą działalność Towarzystwo Przyjaciół Ziemi Sztabińskiej. Było to na pewno najbardziej odpowiednie miejsce na funkcjonowanie Towarzystwa. Jak się później okazało w budynku wzniesionym na początku XX w. ze środków finansowych Fundacji Sztabińskiej swe miejsce znalazły pamiątki i eksponaty właśnie m.in. z okresu istnienia Rzeczypospolitej Sztabińskiej. Po kilkunastu miesiącach ciężkiej i twórczej pracy wielu osób działających pod przewodnictwem śp. niezapomnianego Pana Romana Gębicza, w dniu 24 maja 2003 roku, w obecności powiatowych i miejscowych władz samorządowych, a także wielu znamienitych gości mających swe korzenie na Ziemi Sztabińskiej, uroczystie otwarto Izbę Regionalną Ziemi Sztabińskiej. Zebrano w niej eksponaty stanowiące dorobek kultury materialnej poprzednich pokoleń, w tym głównie proste narzędzia pracy rolnika oraz rzeczy użyteczne w życiu wiejskiego gospodarstwa domowego sprzed 30-100 lat. W Izbie można zobaczyć sierpy, kosy, grabie drewniane, różne typy wideł, motyk, pił i narzędzi stolarskich., a także stare żarna, sochę, drewniane brony, plecione beczki i kosze, stare uprząże konne. Wystawione są narzędzia i wytwory pracy kobiety wiejskiej związane z przetwórstwem lnu i konopi, tkactwem i hafciarstwem. Są tam zebrane stare fotografie Sztabina i jego okolic i wiele innych cennych dla społeczeństwa sztabińskiego przedmiotów. Eksponatów ciągle przybywa, dlatego też jest potrzeba właściwego przygotowania dla nich pomieszczeń. Zebrana kolekcja eksponatów i

ich bogata historia służyć ma młodym i starszym mieszkańcom gminy do przemyśleń, wspomnień i refleksji nad przeobrażeniami życia na wsi jakie dokonały się w minionym stuleciu w Gminie Sztabin. Regionalna Izba jest ciągle odwiedzana przez młodzież szkolną, mieszkańców gminy, a także przez turystów i osoby całkiem przypadkowe, które zatrzymały się na chwilę na placu przykościelnym.

Projekt zakłada gruntowne odnowienie budynku w celu ukazania piękna jego architektury (gzymsy, okna z łukami) i zapobieżenie jego degradacji. Przebudowa dachu i wykonanie nowego pokrycia, wymiana stolarki okiennej, a także całkowite odnowienie elewacji sprawi, iż budynek nabierze właściwego sobie charakteru, nie będzie kontrastował z budynkami kościelnymi, „sam” będzie zapraszał do siebie gości. Wewnątrz budynku łatwo można zauważyć iż ma on już wiele lat. Popękane ściany, odpadający tynk z sufitów, a także niedomykające się drzwi wewnętrzne świadczą o potrzebie przeprowadzenia remontu pomieszczeń. Remontowi należy też poddać drewniane podłogi , drewniany strop pomiędzy kondygnacjami, jak i również bardzo specyficzne także drewniane schody na poddasze. Budynek od około 10 lat ogrzewany jest za pomocą konwertorowych grzejników elektrycznych. Ten sposób ogrzewania budynku pochłania bardzo duże nakłady finansowe. Poprzednio w budynku była instalacja centralnego ogrzewania zależna niestety od kotłowni umieszczonej w sąsiednim budynku policji. Najwłaściwszym obecnie rozwiązaniem będzie wykonanie nowej instalacji c.o. i montaż w jednym z pomieszczeń na parterze kotła na gaz opałowy. Wszystkie pomieszczenia są bardzo wysokie (ponad 3 m), dlatego też zawsze jest kłopot z utrzymaniem właściwej temperatury w użytkowanych pokojach. Księgozbiory w bibliotece muszą mieć stałą i właściwą temperaturę, co niestety nie jest obecnie możliwe. Utrzymanie funkcji kulturowej tego obiektu będzie możliwe tylko poprzez jego remont. Środki finansowe miejscowego samorządu, wobec innych potrzeb (utrzymanie szkół, budowa dróg) nie pozwalają na samodzielne przeprowadzenie realizacji projektu.

W celu podkreślenia wartości kulturowych zachowanych w starym centrum Sztabina zlokalizowanym przy kościele parafialnym, właściwym byłoby również zagospodarowanie istniejącego parku wiejskiego usytuowanego naprzeciw frontu świątyni, pomiędzy ulica Augustowską i ulica Rybacką. Park wiejski ma kształt kwadratu. Wokół niego biegnie uliczka o nawierzchni bitumicznej , przy której znajdują się budynek Regionalnej Izby Pamięci i budynki mieszkalne z początku XX wieku. W fatalnym stanie są chodniki ułożone po obu stronach uliczki biegnącej wokół Placu Karola Brzostowskiego. Park wiejski swoje lata świetności przeżywał wraz z istnieniem w tej części Sztabina obiektów użyteczności publicznej. Obecnie nie istnieją już ławeczki na których siadały dzieci, młodzież podczas zabaw oraz osoby starsze odpoczywające w czasie spacerów. Alejki po których kilkanaście lat wcześniej dzieci chętnie jeździły rowerami w chwili obecnej są mocno zaniedbane. Wokół parku rośnie żywopłot, który jednak od strony ulicy Augustowskiej został mocno zniszczony przez samochód ciężarowy, który wywrócił się na chodniku. W parku od strony kościoła i Izby Regionalnej w roku 1994 został wybudowany postument na którym ustawiono popiersie hrabiego Karola Brzostowskiego. Kilka razy w roku miejsce to odwiedzane jest przez wycieczki szkolne ze szkół w Sztabinie, Krasnymborze i Jaziewie. W celu podkreślenia jego wartości kulturowej dla Sztabina, konieczne jest uporządkowanie terenu wokół pomnika poprzez wymianę biegnącego obok bardzo zniszczonego chodnika, wycinkę starych i zniszczonych drzew, wykonanie nowych nasadzeń. W ubiegłym roku z własnych środków budżetowych przebudowano chodnik przy wejściu do kościoła i wzdłuż parkanu kościelnego. Głównie w okresie wakacyjnym na placu przykościelnym zatrzymuje się bardzo

dużo osób podróżujących w kierunku Jezior Augustowskich i na Suwalszczyznę. Zwiedzają oni teren przykościelny, czytają tablice informacyjne o Biebrzańskim Parku Narodowym, odwiedzają Izbę Pamięci Ziemi Sztabińskiej, jednak bardzo rzadko wchodzi do parku aby tam odpocząć, gdyż nie ma tam żadnych miejsc na odpoczynek. Zaniedbany, spękany pomnik upamiętniający osoby poległe w Sztabinie i w okolicy w latach 1945-49 również nie przyciąga do siebie zwiedzających. Gruntowe odrestaurowanie parku przywróci dawny blask dla całego Placu Karola Brzostowskiego. Projekt zakłada wykonanie remontu wszystkich starych i zniszczonych chodników wokół Placu o długości około 500 m, odnowienie alejek parkowych, ustawienie kilkunastu ławeczek drewnianych, odnowienie pomnika w środku parku, a także wykonanie nowych nasadzeń krzewów, drzew ozdobnych i ustawienie kilku lamp oświetleniowych.

Szczegółowy zakres robót przewidzianych do realizacji w ramach projektu:

1. Budynek biblioteki.

W ramach remontu budynku projektuje się wykonanie następujących prac budowlanych:

a) parter

- wymiana istniejących podłóg drewnianych na terakotę i panele podłogowe na betonowych posadzkach izolowanych,
- naprawa spękań i zarysowań ścian i sufitów,
- wykonanie gładzi szpachlowej na ścianach,
- wykonanie sufitów z płyt gipsowo kartonowych ze szpachlowaniem połączeń,
- malowanie dwukrotnie farbami emulsyjnymi ścian i sufitów, w WC wykonanie na ścianach glazury,
- powiększenie istniejących i wykonanie nowych otworów drzwiowych,
- zamurowanie niektórych istniejących otworów drzwiowych,
- wymiana istniejącej instalacji elektrycznej,
- wykonanie nowych i wyburzenie niektórych istniejących ścianek działowych,
- demontaż armatury łazienkowej i montaż nowej,
- demontaż starej i wykonanie nowej instalacji centralnego ogrzewania,
- wymiana na nową stolarki drzwiowej,
- wykonanie wentylacji pomieszczenia WC.
- wyposażenie pomieszczeń w sprzęt przeciwpożarowy.

b) poddasze

- wymiana i przebudowa schodów drewnianych na poddasze,
- wymiana podłóg drewnianych i terakoty w pomieszczeniu łazienki,
- wykonanie ścian i sufitów z płyt gipsowo kartonowych ze szpachlowaniem połączeń,
- malowanie dwukrotnie farbami emulsyjnymi ścian i sufitów, w WC wykonanie na ścianach glazury,
- wymiana istniejącej instalacji elektrycznej,
- wykonanie nowych i wyburzenie niektórych istniejących ścianek działowych,
- demontaż armatury łazienkowej i montaż nowej,
- demontaż starej i wykonanie nowej instalacji centralnego ogrzewania,
- wymiana na nową stolarki drzwiowej,
- wykonanie wentylacji pomieszczenia łazienki,
- docieplenie ścian i stropu nad poddaszem wełną mineralną

c) elewacja i otaczający teren

- wymiana na nową stolarki okiennej

- wymiana na nową stolarki okiennej,
- wymiana pokrycia dachowego na dachówkę lub blachę dachówkową,
- rozbiórka ostatniego metra i wymurowanie nowego komina z cegły ceramicznej klinkierowej,
- naprawa pęknięć w murze i ubytków tynku,
- malowanie elewacji farbami do fasad i tynków zewnętrznych,
- wykonanie powierzchni schodów betonowych z terakoty,
- wymiana podokienników zewnętrznych z blachy na ceramiczne,
- wykonanie opaski wokół budynku z kostki Polbruk.
- wykonanie nowego ogrodzenia z elementów stalowych.

2. Park wiejski

- rozbiórka istniejących i wykonanie nowych chodników z kostki typu Polbruk o długości około 500 m.
- wymiana nowych obrzeży trawnikowych wzdłuż alejek wewnątrz parku ,
- wykonanie nowej nawierzchni alejek z kruszywa naturalnego.
- wycinka suchych gałęzi i krzaków
- sadzenie nowych drzew i krzewów,
- rozbiórka istniejących i wykonanie nowych ławek,
- montaż kilku lamp oświetleniowych

Gmina Sztabin nie jest w stanie z własnych środków sfinansować realizacji tego projektu. Realizacja założonego przedsięwzięcia będzie możliwa jedynie przy dofinansowaniu z Sektorowego Programu Operacyjnego „Restrukturyzacja i modernizacja sektora żywnościowego oraz rozwój obszarów wiejskich 2004-2006” z działania 2.3 - Odnowa wsi oraz zachowanie i ochrona dziedzictwa kulturowego.

Metryka strony

Udostępniający: **Samorząd Gminy Sztabin**
 Wytwarzający/odpowiadający: **Wojciech Hryń**
 Wprowadzający: **Wojciech Hryń**
 Data wprowadzenia: **2006-03-08**
 Modyfikujący: **Wojciech Hryń**
 Data modyfikacji: **2006-03-08**
 Opublikował: **Stefan Korycki**
 Data publikacji: **2006-03-08**